

ONZE PROFESSOR VAN PRAAG

Bij Koninklijk Besluit van 22 september 1964 is aan de Humanistische Stichting Socrates de bevoegdheid verleend een bijzondere leerstoel te vestigen bij de Faculteit der Letteren en de Centrale Interfaculteit aan de Rijksuniversiteit te Leiden voor het geven van onderwijs in de humanistiek en de wijsgerige anthropologie van het humanisme.

Na overleg met Curatoren en Senaat van de Rijksuniversiteit heeft het bestuur van de Humanistische Stichting van deze bevoegdheid gebruik gemaakt door in zijn vergadering van 13 november 1964 te benoemen tot bijzonder hoogleraar Dr. J. P. van Praag.

Dit zijn in de officiële termen de bij elkaar aansluitende gebeurtenissen. In een wat huiselijker terminologie kan men zeggen: prachtig, de benoeming van Van Praag is er door! Voordat de bevoegdheid werd verleend, is er heel wat tijd verlopen, en werd weer eens treffend gedemonstreerd, dat ook de Haagse molens soms uitermate langzaam malen. Toen die bevoegdheid eenmaal was verkregen, was de rest in een handomdraai gebeurd: wie deze leerstoel moest bezetten, kon voor niemand een vraag zijn.

Een hartelijke gelukwens mag hierbij niet achterwege blijven, een gelukwens natuurlijk in de eerste plaats voor Van Praag zelf, die dit nieuwe ambt dubbel en dwars heeft verdiend, en van wie men met gerustheid mag verwachten, dat hij er iets bijzonder goeds van zal maken; een gelukwens echter ook voor het hele Humanistisch Verbond, dat nu het ogenblik beleeft, waarop de man die van de op-richting af de ziel van het Verbond is geweest en meer dan iemand anders het gezicht daarvan heeft bepaald, de officiële opdracht krijgt de „humanistiek” — nieuw gesmede term voor de theorie van het humanisme — te doceren aan Nederlands oudste universiteit.

Het arbeidsterrein dat Van Praag hiermee betreedt, lijkt overigens nieuwer voor hem dan het in feite is. Niet alleen heeft hij in geschrifte onschatbare bijdragen geleverd tot deze humanistiek, maar hij heeft meermalen over dit onderwerp colleges gegeven voor het studium generale.

Men kan zich afvragen, „hoe hij het allemaal doet”. Maar zijn vrienden hebben al lang afgeleerd zich deze vraag te stellen: hij doet het allemaal. Noch het voorzitterschap van het Humanistisch Verbond, dat hem gelegenheid geeft te laten zien dat hij zowel de theoretische als de organisatorische problemen voortreffelijk beheerst, noch het voorzitterschap van de I.H.E.U. waarbij hij op internationale schaal dat nog eens dunnetjes overdoet, kan beschouwd worden als een erebaantje dat men op zijn sloffen af kan doen. Alleen een man van bijzondere intelligentie en een enorme werkkraft, die gegrepen is door het humanisme, kan deze reusachtige taak zo uitstekend vervullen. Daarom mogen wij leden van het Humanistisch Verbond blij zijn met onze Professor Jaap van Praag.

VdW.

HET HOOFDBESTUUR BESPRAK....

In zijn vergadering van 28 november uitvoerig allerlei organisatorische zaken. Daaraan vooraf ging echter, wat met officiële term als een huldiging van de voorzitter kan worden aangeduid. Zijn benoeming tot hoogleraar (zie elders in dit nummer) is door bestuur en functionarissen aangegrepen om hem eens in het zonnetje te zetten en daar niet mee te wachten, zoals hij zelf in zijn dankwoord het aanduidde, tot zijn crematie. In een plezierig speechje van ondervoorzitter Roethof is vastgesteld wat het Verbond, maar ook Nederland aan een man als van Praag heeft te danken. Een cadeau kreeg hij ook nog, nl. een elektrische platenspeler. Of hij veel tijd zal hebben er naar te luisteren is een andere zaak.

Met enkele kleine wijzigingen werden de notulen van de vorige vergadering goedgekeurd. Bij de ingekomen stukken en mededelingen kon geconstateerd worden, dat de aanwas van het ledental zich nog steeds voortzet en dat ook het aantal abonnees op onze periodieken regelmatig toeneemt.

Het Hoofdbestuur hield zich wederom uitvoerig bezig met de organisatie van het congres en vooral met de op de zondagmorgen te houden inleidingen. De te verwachten mutaties in het H.B. werden nader bekeken, omdat enkele personen die gepolst waren niet bereid bleken te zijn een candidatuur te aanvaarden. Enkele nieuwe raadslieden werden benoemd, terwijl tevens de herbenoeming van alle in functie zijnden voor 1965 plaats vond.

Er vond een uitvoerige bespreking plaats over de tekst van de Nieuwjaarsbrief, waarin in overleg met de ontwerper door het Dagelijks Bestuur enkele wijzigingen waren aangebracht. Hierbij was rekening gehouden met de op de vorige vergadering gemaakte opmerkingen. Een deel van de agenda moest tot de bijeenkomst van 19 december blijven liggen...

NIEUWE SPREKERS - NIEUW GELUID

Het Verbondsseizoen is alweer enige maanden oud en een aantal gemeenschappen lieten een jaarprogramma verschijnen, waarin al hun bijeenkomsten vermeld stonden. Opvallend is daarbij, dat het heel vaak om een klein groepje gerenommeerde sprekers draait. Ouwe rotten in het vak, die elk jaar en overal weer opduiken in de programma's. De leden weten het misschien niet zo, maar het centrale apparaat is elk jaar druk doende om nieuwe namen aan de sprekerslijst toe te voegen. In de eerste plaats omdat de tijd van de 'veelgevraagden' ook maar beperkt is en ook omdat het van belang is, dat er nieuwe, jonge sprekers komen. Speciaal voor hen worden zelfs sprekerscursussen belegd. (Jong? 't Is maar wat jong wordt genoemd. Maar al te vaak is wat in Verbondskringen jong genoemd wordt een anachronisme).

Vraagt men nu aan de gemeenschapsbesturen, waarom er zo weinig nieuwe sprekers in de programma's voorkomen, dan luidt in negen van de tien keer het antwoord: *dan komen de leden niet*. Met een variant op een bekend gezegde zou men kunnen beweren: voor wat het lid niet kent, komt hij niet. En het schijnt inderdaad regelmatig voor te komen, vooral in de minder grote gemeenschappen, dat de vanouds bekende sprekers 'volle zalen' trekken en dat minder bekende sprekers het woord moeten richten tot het voltallige bestuur en nog enkelen.

De waarde van bijeenkomsten met sprekers staat hier niet ter discussie, evenmin de vraag of een lid een goed lid is als hij de bijeenkomsten bezoekt. Wel de vraag of men alleen moet komen, wanneer een bekende, vertrouwde spreker het woord zal voeren. Om meerdere redenen is dit natuurlijk niet juist. Zonder iets aan de reputatie van de oude vertrouwden te willen afdoen, kan men aannemen — of althans veronderstellen — dat een onbekende spreker een onbekend geluid laat horen en een nieuw licht over de zaken die ons bezighouden, laat schijnen. Zijn we daar als humanisten misschien bang voor? Een ander punt is uw gemeenschapsbestuur. De bekende sprekers zijn in de afgelopen tijd geweest en wat nu? Uitgaande van de logische gedachte, dat de leden geïnteresseerd zijn in het wel en wee van het humanisme en het Verbond, wordt het nieuwe programma vastgesteld. Er komen sprekers van heinde en verre. Bekende sprekers: goede opkomst. Bij de anderen: niets, niemand, niemendal. U laat dan het door u gekozen gemeenschapsbestuur in de steek. Weet u hiervoor een oplossing? Binnenkort worden overal de jaarlijkse ledenvergaderingen gehouden, waar u — met uw medeleden — het bestuur kan vertellen, wat er moet gebeuren.

Maar vertelt u nu niet, dat alleen de heren Van Praag, Stuiveling, Spijt, Bonger en nog enkelen welkom zijn, want dat gaat écht niet. Bedenkt bij uw adviezen aan uw gemeenschapsbestuur, dat de humanistische beweging een zich altijd verjongende en vernieuwende zaak is. Humanisme is als de lente en bij de lente hoort een nieuw geluid. Dat geluid moet u ook horen en laten horen.

M. V.

INTERNATIONAAL NIEUWS

De voorzitter en organisatie-secretaris van onze Internationale, de heren Van Praag en Koppenberg zijn enkele dagen in Parijs geweest, om met de Franse geestverwanten aldaar te praten over de organisatie van het congres in 1966. Hoewel er nog vele moeilijkheden overwonnen moeten worden, zijn de vooruitzichten voor het slagen veelbelovend. Op enkele mooie zalen in de voorstad Puteaux is al beslag gelegd.

Het *Belgische Humanistisch Verbond* groeit. Voor de eerste keer in zijn bestaan zal het nu ook de beschikking krijgen over een eigen kantoor in Antwerpen met een regelmatig aanwezige secretaris. Het is allemaal nog maar heel bescheiden, maar de eerste stappen zijn gezet.

Australië telt thans 3 groepen, terwijl de vierde in oprichting is. Vanuit Sydney komt het bericht, dat twee nieuwe commissies gevormd zijn en wel voor humanistische ethiek en voor seksuele opvoeding.

De groep in *Montreal (Canada)* heeft o.a. aan het secretariaat in Utrecht gevraagd, Nederlandse emigranten van humanistische huize, die in die buurt terecht komen, op het bestaan van de groep opmerkzaam te maken. Men is bereid om indien nodig hulp te verlenen. Van deze groep zijn enkele voormalige Nederlandse humanisten lid.

HET COORNHERTHUIS IN DEN HAAG

In ons oktobernummer hebben we medegedeeld, dat de aanbesteding van dit tehuis voor buitenkerkelijke bejaarden plaats had gevonden. Nu blijkt, dat de gunning is uitgesteld, dus ook de bouw, omdat de kosten belangrijk boven de begroting lagen. Daarvoor moet nu eerst een oplossing worden gevonden, hetgeen weer vertraging mee brengt.

NIEUWE RAADSLIEDEN

Het Hoofdbestuur benoemde tot plaatselijk geestelijk raadsman de heer H. van Boheemen te Den Haag. Tot raadsman voor bejaardentehuizen werd benoemd de heer W. G. Schrader te Rotterdam en als raadsman voor een bureau voor levens- en gezinsmoeilijkheden de heer H. G. van Asperen te Lunteren.

Voor de Inrichtingen van Justitie werden benoemd de heren B. L. Cats te Hardegarijp, J. G. Geerts te Arnhem, P. J. Hoekstra te Leeuwarden en R. Korten te Zutphen. Allen zijn vrijwilligers.

heeft u

of hebben uw kinderen emigratieplannen?

Wilt u iets weten over de mogelijkheid van contacten met geestverwanten in de emigratielanden?

Stelt u er prijs op te weten, wat uw „geestelijke bagage” moet zijn?

Neemt u dan tijdig contact op met de Emigratiecommissie van het Verbond.

Secretaris: Mr. M. G. Rood, Lomanstraat 18 huis, Amsterdam-Zuid.
Raadvrouw: Mej. M. E. ter Heege, Amstelkade 96 bv, Amsterdam-Zuid. Tel. 020-722101.

LEERSTOELFONDS

Voor het onderhouden van de bijzondere leerstoelen van de stichting tot nu toe alleen in Delft, thans ook te Leiden en in de toekomst mogelijk aan meer universiteiten en hogescholen, is destijds door de Humanistische Stichting Socrates een Leerstoelfonds in het leven geroepen, waarin door donateurs van de stichting jaarlijks bijdragen van tenminste f 12,— gestort worden, en waaruit de op de leerstoelen vallende kosten worden bestreden.

In de laatste jaren waren reeds de ontvangen bijdragen niet voldoende om de kosten ten volle te dekken, maar voor de toekomst is versterking van het fonds dringend noodzakelijk. Donateurs genieten desgewenst een korting van f 1,50 op het abonnementsgeld van het door de Humanistische Stichting Socrates uitgegeven kwartaaltijdschrift „Rekenschap” en genieten een korting op de kosten bij deelneming aan de door de stichting georganiseerde landdagen.

Versterkt het leerstoelfonds door op-gave als donateur (minimaal f 12,— per jaar, liefst meer) bij de Humanistische Stichting Socrates, Oudegracht 152, Utrecht, of door een gift in eens op giro 582293 van de Stichting.

De Bihar-actie

Elke dag komen er bedragen binnen, die onze Indiase vrienden in staat moeten stellen hun plannen uit te voeren. De eerste f 10.000,— is al ruim gepasseerd en daarin is nog niets begrepen van wat in de gemeenschappen verzameld wordt.

Plannen zijn in de maak of worden al uitgevoerd om op korte termijn de benodigde f 75.000,— bij elkaar te brengen. Met minder zijn we niet tevreden, want we willen niet alleen er voor zorgen, dat men in Bihar aan de slag kan gaan, maar bovendien de andere humanistische organisaties laten zien, dat het begrip solidariteit bij ons leeft.

Als uw bestuur een beroep op u doet en u hebt nog niet rechtstreeks uw bijdrage gezonden, bedenkt u dan, dat u met f 5,— aan het leven van een medemens een betere toekomst geeft.

**rechtstreeks storten
of overschrijven op
giro 64.75.00**

**Bihar-actie
utrecht**

ACTUEEL HUMANISME

De eerstvolgende T.V.-uitzending in deze rubriek zal op 22 december a.s. plaats vinden.

HUMANISTISCHE VORMING

Op 10 november is de nieuwe Algemene Commissie Geestelijke Vorming geïnstalleerd, waarin de vroegere werkgroep vormingsonderwijs is opgenomen. Leden van deze commissie zijn D. Th. F. d'Angremond, prof. dr. J. C. Brandt Corstius, prof. dr. L. van Gelder, Mej. C. W. Kerkhof, J. de Leede, H. J. J. Lips, G. Neervoort, Th. W. Polet, P. A. Pols, C. H. Schonk, N. Schouten, J. Vis en M. W. Verduijn. Voorzitter is dr. J. P. van Praag.

HERDRUKKEN

Met enige vertraging zijn twee herdrukken van de pers gekomen. De eerste is een nieuwe uitgave van de inmiddels uitverkochte brochure „Humanistisch Vormingsonderwijs”, de tweede de geheel omgewerkte brochure „Dit wordt gedaan”. In dit laatste geschrift wordt een uiteenzetting gegeven van de werkzaamheden van het Verbond en het leent zich uitstekend voor informatie van nieuwe leden en belangstellenden.

STICHTING STEUNFONDS PRAKTISCH HUMANISME AMERSFOORT

UIT DE GEMEENSCHAPPEN

In *Doetinchem* heeft men alweer van een verdienstelijk lid afscheid moeten nemen. Dat was enkele maanden geleden toen de oud-voorzitter dokter Heringa, die naar Laren vertrok, het geval, deze keer ging de heer Van Sandwijk de gemeenschap die hij jarenlang heeft gediend verlaten. Zijn nieuwe werkkring als raadsman in het leger noopte tot verhuizing naar Apeldoorn. Hem en zijn vrouw is met een aantal hartelijke woorden en enige blijvende bliken van waardering duidelijk gemaakt, dat men zijn vertrek bijzonder betreurt en moeite zal hebben zijn vele werkzaamheden (gespreksgroep leider, raadsman in De Kruisberg, bestuurslid, vormingsleider en nog zo het een en ander) goed op te vangen.

Deventer meldt dat de bijeenkomsten beter bezocht worden dan de laatste jaren het geval is geweest. Een verschoonsel dat in meer gemeenschappen voordoet.

DE BEJAARDEN MET VAKANTIE

Gezien de steeds groeiende belangstelling staat ook in 1965 „De Ark” weer gedurende vijf weken open voor de bejaarde leden.

In het voorjaar zijn er twee weken, nl. van:

15 t/m 22 mei en
22 t/m 29 mei

In het najaar zijn er drie, t.w. van:

4 t/m 11 september
11 t/m 18 september
18 t/m 25 september

De leiding zal nog later worden bekendgemaakt. De prijs is gelijk aan die van het vorige jaar, f 48,50 per week. Elke deelnemer heeft recht op een consumptiekaart van 21 consumpties voor f 3,50.

U kunt zich opgeven door schriftelijke aanmelding bij:

Vakantieoord „De Ark”
Belvédèrelaan 14
Nunspeet
Telefoon (03412) 2404

Maar wees er vlug bij! Het is eerder vol dan u denkt.

GIRO 6168

Onder meer in *Groningen*, waar „een volle aula aan de lippen van Prof. mr. Röling hing” om maar niets te missen van zijn gedachten over het oorlogsvraagstuk en de humanist. En ook dit jaar wordt een geschenkpakketten actie gehouden voor de bejaarden, die er niet zo best bijzitten.

Ook *Enschede* gaat een bijeenkomst houden om nieuwe leden met elkaar en het bestuur te laten kennismaken. De proef met een ongedwongen koffievisite op zondagmorgen was een succes.

Enkele *Amsterdamse gemeenschappen* gaan het vorig jaar het door West gegeven voorbeeld volgen en gedurende de feestdagen aan het eind van het jaar bijeenkomsten voor alleenstaanden organiseren.

Breda heeft zich van een tijdelijke inzinking hersteld en is weer met frisse moed begonnen. Enkele bijeenkomsten werden al goed bezocht.

UIT DE GEMEENSCHAPPEN (vervolg)

In *Huizen* wonen nogal wat leden, die voor het merendeel lid zijn van *Laren/Blaricum*. Met de gedachte in het achterhoofd, dat daarmee de grondslag voor een nieuwe gemeenschap kan gelegd worden, is men op een huiskamerbijeenkomst bij elkaar geweest om daar eens over te praten.

Utrecht gaat ook dit jaar door met de filmavonden, die goed bezocht worden. Een forumavond waarbij voor- en tegenstanders van het humanisme aan bod kwamen, trok veel publiek.

De groei in het Verbond is ook tot *Zutphen* doorgedrongen. Daar kon de voorzitter het honderdste lid verwelkomen, die al jarenlang naar de radiopraatjes had geluisterd en nu de stap had gedaan. De jongerengespreksgroep, vorig jaar van start gegaan, gaat vol moed zijn tweede levensjaar in.

De onlangs in *Leiden* opgerichte jongerengespreksgroep floreert best. Ook mensen buiten het Verbond hebben de weg er naar toe gevonden.

In *Rotterdam* schieten in de nieuwe wijken de gespreksgroepen als paddestoelen uit de grond. Daar is een omvangrijke scholing van gespreksleiders aan vooraf gegaan, terwijl men weer aan een nieuwe serie begonnen is. Geen wonder dat het ledental groeit.

Vlaardingen bereidt een vrolijke avond voor met de Hilversumse cabaretgroep als voornaamste attractie. Maar er zijn nog meer medewerkers welkom.

Hoewel er nog van allerlei uit het hele land te vermelden zou zijn, moeten we, met verontschuldiging aan de ongenoemden, deze rubriek hierbij sluiten. Alleen dient nog even vermeld, dat in het grootste deel van onze gemeenschappen de Bihar-actie aandacht gekregen heeft, in velerlei vorm.

CORRESPONDENTIE- VRIENDIN GEVRAAGD

Een jonge Ceylonees van 25 jaar, die als student naar Engeland kwam en thans daar werkzaam is, heeft ons geschreven, dat hij graag met een vrouwelijke humanist zou willen corresponderen. Hij heeft een grote belangstelling, niet alleen voor het humanisme, maar ook voor literatuur en voor Nederland. Wie hiervoor iets voelt kan nadere inlichtingen krijgen bij de redacteur van dit blad, Emma-laan 16 te Soestdijk.

UIT DE GEWESTEN

STUDIEDAG VAN GEWEST UTRECHT—'t GOOI

Op 18 oktober hebben vele leden het mooie weer weerstaan en de studiedag in De Bilt bijgewoond over „Stromingen in het Humanisme”. Dr. Prins maakte duidelijk, dat religie meer is dan godsdienst, niet gebonden aan traditie noch leer. Het religieus humanisme legt zelf de nadruk op de beleving, de in de mens zelf beleefde en doorleefde ervaring, die denkend geordend en doorzichtig gemaakt wordt.

Dr. de Tempe zette daarna uiteen, dat de rationalist met zijn verstand het leven tracht te verklaren op natuurwetenschappelijke wijze. In de 3e eeuw na Chr. heerst de opvatting, dat de stof alleen kan veranderen maar dat de geest scheppend werkzaam kan zijn. Spreker ervaart echter sterk de gebondenheid aan de stof, aan de wetten der natuur. Hij gelooft niet, dat de mens een vrije wil heeft. De mens is gebonden aan aanleg en milieu en dus niet vrij.

Dr. de Roy wees tenslotte op het existentialistisch humanisme, dat gefundeerd wordt op de existentiefilosofie. Hier wordt de mens gezien als vrijheid. De traditionele ethiek werkt met algemene waarden, de existentialistische met individuele waarden. Men tracht tot nieuwe plaatsbepaling van de mens te komen. Spreker zag de verschillende stromingen als historisch logisch. Eerst is er behoefte aan mythe, dan aan wetenschappelijk gefundeerd zijn, ten slotte aan filosofische bepaling van het mens-zijn. De mens is een zichzelf overstijgend wezen.

Na de lunch volgde een levendige discussie, waarbij naar voren kwam, dat de sprekers het erover eens waren, dat ieder iets van alle 3 stromingen in zich heeft.

Gevraagd werd of de mens zijn motieven kan achterhalen? Dr. de Roy achtte het de taak van de filosofie om dit te doen. Dr. de Tempe wees erop, dat de mens in de maatschappij leeft met rechten en plichten, en dat hij op dit punt niet vrij is. Dr. de Roy meende, dat men niet alles dat van buiten opgedrongen wordt, behoeft te aanvaarden, dat de mens hier toch een zekere vrijheid van keuze heeft. Hij moet dan bereid zijn deze keuze voor zijn persoonlijke verantwoording te nemen en niet proberen de schuld van deze keuze op iets anders te schuiven.

J. B.-R.

International Humanism

drie-maandelijks orgaan van de *International Humanist and Ethical Union*.

Proefnummers verkrijgbaar bij het bureau van de IHEU, Oudegracht 152, Utrecht.

Een van de deelnemers knipte, thuisgekomen dit silhouetje. Het is niet bepaald een natuurgetrouwe afbeelding van de drie sprekers, maar „haar” interpretatie van de stromingen die door hen werden vertegenwoordigd. U ziet links de religieus-humanist in zijn beleving van verbondenheid, rechts de rationalist, die geen rationalist voor 100% zou kunnen zijn. Daartussen de existentialist, die flirt met beiden en zich tenslotte uit eigen kracht omhoog trekt.

Met het meisje, behorend bij de linker figuur, dat in volle overgave naar hem opziet, zouden wij misschien de aanwezigen kunnen vergelijken, zoals een ieder met grote belangstelling het besprokene van deze dag heeft gevolgd.

(De maakster, Mevr. P. Hienekamp-Ehrbecker, Huizerstraatweg 14b te Naarden stelt voor belangstellenden het silhouet op ware grootte gaarne ter beschikking voor de prijs van f 3,—, welk bedrag aan het Bihar-project ten goede komt. We bevelen dit idee van harte aan, Redactie.)

